

УДК 332.146 (477):330.322

DOI: 10.31359/2411-5584-2019-36-1-89

Н. В. МОЖАЙКІНА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії
та міжнародної економіки

Харківського національного університету
міського господарства ім. О. М. Бекетова
Україна, м. Харків

e-mail: nvm.natali@inbox.ruORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4433-6879>

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ¹

У статті розглянуті регіональні особливості формування та реалізації інвестиційного потенціалу економіки України. Виділено основні фактори, що здійснюють найбільший вплив на переваги інвесторів та складові інвестиційних ризиків. Аналізуються проблемні і стримуючі фактори інвестиційного процесу. Обґрунтовано напрями формування інвестиційної політики як конкретного регіону, так і економіки в цілому.

Ключові слова: інвестиційний потенціал регіону, регіональні фактори інвестиційної діяльності, інвестиційні ризики, інвестиційна політика.

JEL Classification: E22, 62, R11.

Постановка проблеми. Запорукою стабільного економічного розвитку регіону є реалізація на його території ефективної інвестиційної політики. Виявлення та оцінка інвестиційно значущих показників – завдання, вирішення якого визначає динаміку інвестиційних процесів і прийняття управлінських рішень у регіоні. Розвиток інвестиційних процесів в окремо взятому регіоні багато в чому визначається станом його інвестиційного потенціалу. Інвестиційний потенціал характеризує здатність економіки фінансувати процеси, пов'язані з генеруванням інновацій, створенням та модернізацією основних виробничих фондів, нематеріальних активів; розвитку освітнього, наукового та інформацій-

¹ © Можайкіна Н. В., 2019. Стаття публікується на умовах ліцензії Creative Commons – Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Статтю розміщено на сайті збірника: <http://econtlaw.nlu.edu.ua>.

ного потенціалу; відновленням, підтримкою та примноженням національного багатства. Успішність реалізації інвестиційного потенціалу у стратегічних сферах (де реалізуються національні пріоритети) позитивно позначається на макроекономічній стабільності та економічному розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми оцінювання сучасних інвестиційних процесів, державної підтримки формування та реалізації інвестиційного потенціалу досліджувалися у роботах В. Гейця [1], В. Здренник [2], О. Колтунович [3], Г. Шамоти [4] та інших. Вчені визначають сутність інвестиційного потенціалу як запас наявних можливостей інвестиційних ресурсів певного таксономічного рівня, потужність потоку яких щодо продукування інвестиційних доходів-ризиків зумовлена спроможностями інституційного середовища забезпечити безперервність та інтенсивність протікання інвестиційного процесу. До оцінювання рівня інвестування підприємств застосовується витратний підхід, за яким вартість бізнесу визначається на основі понесених витрат.

Формулювання цілей. Незважаючи на велику кількість і високий науково-теоретичний рівень публікацій із проблем інвестування, потрібен комплексний підхід до вивчення інвестиційних умов регіону з метою системної оцінки інвестиційного потенціалу саме регіонального рівня, приведення їх у впорядковану систему взаємозв'язків, а також визначення їх впливу на рівень конкурентоспроможності і затребуваності регіональної економіки на ринку капіталу.

Виклад основного матеріалу. Проблематика оцінки інвестиційних процесів та інвестиційного потенціалу розглянута в роботах багатьох вітчизняних авторів. Але саме поняття категорії «інвестиційний потенціал» не має однозначного трактування, відсутнє комплексне вивчення його сутності і структури як соціально-економічного феномену, існуюча інформація найчастіше має уривчастий і суперечливий характер і не має однозначної інтерпретації. Очевидно, що неоднозначність у розумінні суті і структури інвестиційного потенціалу значною мірою ускладнює вироблення конкретних практичних рекомендацій щодо його формування та ефективного використання з метою стимулювання інноваційної активності як на рівні окремого підприємства, так і на рівні національної економіки та регіону.

Зараз залучення інвестицій в економіку регіонів є ключовим завданням. Для потенційних інвесторів необхідно підвищити інвестиційну привабливість регіону. Досягнення поставлених завдань здійснюється на основі інтеграції зусиль держави і підприємницького сектору економіки, прискорення впровадження сучасних інвестиційно-фінансових механізмів залучення недержавного та іноземного капіталу в сферу науки і технологій.

Досягнення високих конкурентних переваг і позитивного економічного результату залежить від збалансованості та взаємозв'язку цілей і завдань інвестування конкретних проєктів, засобів і практичних прийомів їх реалізації, обсягів капіталовкладень, відповідності потенціалів і організаційних дій суб'єктів єдиного інвестиційного процесу.

Інвестиційна сфера включає: інвестиційне виробництво та інвестиційну інфраструктуру. До інвестиційного виробництва відносять діяльність у реальному секторі економіки, яка реалізується на стадіях освоєння та експлуатації життєвого циклу інвестицій. Інвестиційна інфраструктура представлена сукупністю галузей і інститутів, які обслуговують інвестиційне виробництво: інституційно-правова підсистема, кредитно-фінансова підсистема, інформаційна підсистема, організаційно-контрольна підсистема і ін.

Динамічність інвестиційної сфери визначається тим, що сфера виробництва забезпечує постійний приплив інвестиційних ресурсів, які спрямовуються з прибутку суб'єктів господарювання, державного, регіональних і місцевих бюджетів, позабюджетних, інвестиційних, венчурних амортизаційних та інших фондів, а також із коштів населення. Це веде до розширення інвестиційної сфери. Одночасно відбувається зворотний процес – відтік інвестиційних ресурсів у результаті вибуття з нього готових об'єктів, що пройшли стадію експлуатації, відшкодування основних фондів, здійснення природоохоронних заходів та ін.

Під впливом цих процесів структура інвестиційної сфери зазнає значних змін, що забезпечує динамізм її розвитку. Проведення грамотної інвестиційної політики передбачає управління інвестиційними параметрами економічного розвитку, одним з яких є інвестиційний потенціал.

Сутність інвестиційного потенціалу регіону розглядають перш за все як потенціал його збалансованого розвитку, при якому всім власникам капітальних ресурсів забезпечується нормальний гарантований рівень економічного доходу.

Термін «потенціал» у перекладі з латинської означає «міць», «силу». Вперше термін «інвестиційний потенціал» з'явився в економічній літературі на початку 1980-х рр., але в цей час не робилися спроби розкриття його економічного змісту [5]. Теоретичний і практичний інтерес до його вивчення більш явно проявився у другій половині 1990-х рр., коли економіка країн пострадянського простору переживала етап складних перетворень.

Категорія «інвестиційний потенціал» відображає ступінь можливості вкладення коштів в активи тривалого користування, включаючи вкладення в цінні папери з метою отримання прибутку або інших народногосподарських результатів. При цьому слід зазначити, що деякі економісти під «інвестицій-

ним потенціалом» розуміють «певним чином упорядковану сукупність інвестиційних ресурсів, що дозволяють добитися синергетичного ефекту при їх використанні» [5].

Регіональний інвестиційний потенціал становить не просту, а деяким чином упорядковану сукупність інвестиційних ресурсів, розташованих на певній території, що дозволяє домогтися очікуваного ефекту при їх використанні. Однак не можна ототожнювати регіональний інвестиційний потенціал із поняттям «основні засоби виробництва», які є в наявності на даній території. Поняття «інвестиційний потенціал» застосовується для характеристики можливих у перспективі вкладень, які, хоча певною мірою можуть побічно залежати від розміру раніше накопичених основних засобів, але ця залежність не визначається прямолінійно.

Деякі автори вважають, що «це сукупність ресурсів, факторів і умов для інвестування». Тобто це визначення відображає величину матеріальних, нематеріальних, фінансових та інших інвестиційних ресурсів, які можуть бути використані для відтворення і розвитку суб'єктів економічної діяльності на території регіону в умовах інвестування, що існують у регіоні (рисунок).

Рисунок. Інвестиційний потенціал регіону

За кількісним підходом інвестиційний потенціал визначається як сукупність наявних у регіоні ресурсів, галузей та сфер застосування капіталу. На його оцінку впливають ресурсно-сировинні, виробничі, трудові, інтелектуальні, інфраструктурні, інституційні, соціальні, споживчі, інноваційні фактори [3].

Сукупність цих факторів знаходить відображення в інвестиційному потенціалі конкретного регіону, на основі якого повинна вибудовуватися оптимальна інвестиційна стратегія, яка найбільшою мірою відображає переваги і максимально згладжує недоліки регіону. Інвестори особливе значення приділяють трудовому і споживчому потенціалам, тобто їх цікавить насамперед якість місцевого ринку праці та можливість розширення виробництва і продажу товарів.

Інвестиційний потенціал регіону, виходячи із зазначених вище базисних складових, – це потенціал збалансованого розвитку, коли всім власникам капітальних ресурсів забезпечується гарантований рівень економічного доходу. «Гарантований дохід», у свою чергу, є фактором, який впливає на мобільність інвестиційних ресурсів.

Таким чином, можна стверджувати, що, по-перше, інвестиційний потенціал регіону характеризують:

- кількість накопичених у регіоні інвестиційних ресурсів як бази інвестування;
- сукупність умов, необхідних для залучення цих ресурсів у процес інвестування, що є визначальним фактором рівня використання інвестиційного потенціалу.

По-друге, інвестиційний потенціал регіону – це потенційні можливості регіону до його економічного розвитку. Це готовність регіону до прийому інвестицій із відповідними гарантіями збереження капіталу й отримання прибутку інвесторами.

Слід підкреслити, що інвестиційна привабливість регіону визначається не тільки його інвестиційним потенціалом, а й інвестиційним ризиком, змістом якого є ймовірність виникнення непередбачених фінансових втрат у ситуації невизначеності умов інвестування. Його складовими є:

- економічний ризик, пов'язаний із певними тенденціями в економічному розвитку регіону;
- фінансовий ризик: ступінь збалансованості регіонального бюджету і фінансів підприємства;
- політичний ризик: розподіл політичних симпатій населення за результатами останніх парламентських виборів, авторитетність місцевої влади;
- соціальний ризик: рівень соціальної напруженості;
- екологічний ризик: рівень забруднення навколишнього середовища, включаючи радіаційний;
- кримінальний ризик: рівень злочинності в регіоні з урахуванням тяжкості злочинів.

Із регіональних ризиків інвестори побоюються найбільше законодавчих і політичних ризиків, пов'язаних між собою.

Інвестиційному потенціалу регіону притаманний високий рівень залежності від абсолютних, тобто природних переваг, які є в обмеженій кількості галузей, у результаті чого залучати та утримувати численне населення і диференційований капітал у довгостроковому періоді локальна територія не може. Висока мобільність капіталу обумовлює для регіонів, що володіють абсолютними перевагами, кумулятивний характер економічного розвитку, який проявляється у більш швидких темпах накопичення економічного доходу або в більш глибокій фазі депресії. Тобто економічне процвітання і занепад регіонів є процесами, які саморозвиваються, що підсилює нерівномірність регіонального розвитку.

До основних критеріїв, на основі яких визначаються відмінності між регіонами, належать:

- відмінності між регіоном мають не якісний, а кількісний характер. Скрізь задіяні одні й ті ж економічні сили, але в різних пропорціях. Усі регіони мають однаково економічний, але різний географічний простір;
- будь-яка галузь має потенційні безмежні можливості для географічної концентрації [6, с. 31].

Головні відмінності між регіонами криються в їх економіко-географічному розташуванні. Всі фактори, що обумовлюють географічні відмінності, можна розділити на специфічні, що діють в ряді окремих галузей і регіонів, і загальні, які є в усіх галузях і регіонах.

Кожна група факторів поділяється на:

- регіональні, що обумовлюють розміщення продуктивних сил із нульовою або низькою мобільністю тільки в певних місцях, і агломераційні, що сприяють концентрації мобільних факторів виробництва в деяких із цих місць;
- природні, що дісталися регіону «у спадок», і соціально-культурні, постійно відтворювані.

При різних кількісних обсягах ресурсів, обумовлених географічним поділом праці, регіони ведуть змагання між собою за залучення мобільних факторів виробництва, які в довгостроковому періоді задають параметри і масштаби інвестиційного потенціалу території. На рівні регіону обсяг залучених факторів значною мірою залежить не від порівняльних, а абсолютних переваг: кількість і якість трудових ресурсів, виробничий фактор «земля», який використовується для розробки, обробки та розміщення, географічне розташування на світових транспортних шляхах і т. п.

Імідж регіону – це теж деякий набір ознак і характеристик, які на емоційно-психологічному рівні асоціюються у широкої громадськості з конкретною

територією. Створення сприятливого інвестиційного іміджу та позитивний образ динамічної економіки регіону, яка активно розвивається, є ключовими факторами залучення вітчизняних та зарубіжних інвестицій. Однак успішне формування позитивного образу регіону можливе лише за наявності чіткої комунікативної стратегії. Імідж регіону є інтегрованим результатом комунікацій, ініційованих різними суб'єктами, здійснених за допомогою різних каналів.

Необхідність формування власного іміджу кожного регіону і посилення моментів упізнаваності конкретних територій очевидна. Тому що в кінцевому підсумку це сприяє залученню уваги до регіону, дає можливість більш ефективно лобіювати свої інтереси, покращувати інвестиційний клімат, отримувати додаткові ресурси для розвитку регіональної економіки.

Якість інвестиційної діяльності та привабливість інвестиційного потенціалу регіонів пов'язані з їх можливостями або умовами, факторами для успішного ведення бізнесу. Інвестиційний потенціал території можна також класифікувати за такими ознаками: наявність інвестиційних ресурсів, об'єктивність факторів, ступінь змінності [7, с. 86]. Впливаючи на групи чинників, можна змінити загальний інвестиційний потенціал території. Більш того, несприятливі незмінні фактори зовсім не означають того, що територія не може стати інвестиційно привабливою. Інвестиційна привабливість незалежна від значення незмінних факторів, у тому випадку, якщо змінювані фактори поліпшуються. Отже, в основі інвестиційної політики території повинні лежати методи впливу на змінювані фактори.

Таблиця 1

Класифікація факторів, що впливають на інвестиційний потенціал території

Критерії класифікації	Фактори
Наявність інвестиційних ресурсів	фактори, які обумовлюють накопичення інвестиційних ресурсів; фактори, які впливають на формування інвестиційних потреб
Об'єктивність	<i>об'єктивні фактори:</i> інвестиційні ресурси, сукупність яких становить інвестиційний потенціал; <i>суб'єктивні фактори:</i> діяльність уряду, регіональної влади в реалізації інвестиційного потенціалу

Критерії класифікації	Фактори
Ступінь змінності (термін реалізації змін)	<p><i>незмінні фактори:</i> положення, транспортні шляхи, ресурси</p> <p><i>змінні фактори:</i> а) які швидко змінюються (система нормативних правових актів та політика органів влади); б) транспортна, технічна інфраструктура, соціально, політична та екологічна ситуації</p>

Примітка. Складено автором.

Українська економіка все ще має високий інвестиційний потенціал, значна частка якого, як це не парадоксально, зумовлена зараз досить скромними стартовими позиціями. Адже важливим є наявність не тільки інвестиційного потенціалу певного рівня, а й передумов його ефективної реалізації.

Завдяки своєму досить вагомому економічному потенціалу Україна є країною з вираженим простором для інвестиційної діяльності. Передумовами для сприятливого розвитку інвестиційного потенціалу є географічне положення України, природно-ресурсний потенціал; потужний експортний потенціал природних руд: залізних, марганцевих і титанових, ртуті, графіту, глини, каоліну, сірки, сировини для виготовлення скла і будівельних матеріалів; родючі землі, які дають високу врожайність. Вагомим фактором є сприятливий клімат, який дозволяє займатися сільським господарством на всій території країни. Багато регіонів України мають різноманітні рекреаційні ресурси: природні ліси, мінеральні води та лікувальні грязі, водоймища та морські узбережжя. Але стратегічним ресурсом в Україні є все ще потужний виробничий потенціал і досить дешева і кваліфікована робоча сила, високий рівень освіти, що дозволяє готувати кваліфікованих фахівців будь-якої спеціалізації.

Але, незважаючи на ряд перерахованих переваг України порівняно з іншими державами, інвестиційна привабливість країни залишається на низькому рівні. До факторів, які негативно впливають на бажання інвесторів вкладати кошти в економіку країни, належать: політична нестабільність; відсутність гарантій з боку держави; недостатня захищеність інвесторів; недосконала законодавча база; зростання рівня інфляції; скорочення пілг для інвесторів; нерозвиненість банківської системи та ін. [8].

За належної державної політики, з урахуванням існуючого потенціалу, у нашої держави є всі шанси для залучення значної маси інвестицій, які будуть ключовим фактором для розвитку економіки.

Слід зазначити, що найважливішим напрямом бюджетної політики країни є визначення та підвищення рівня інвестиційної привабливості конкретного регіону. Відповідно до проведених досліджень в Україні були виділені такі групи інвестиційної привабливості [9]:

1) пріоритетна – м. Київ та Київська область, Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Запорізька та Полтавська;

2) досить висока привабливість – Львівська, Сумська, Миколаївська, Одеська, Луганська, Чернігівська;

3) середньої і низької привабливості – Хмельницька, Херсонська, Тернопільська, Черкаська.

Лідируючі позиції за сумарним інвестиційним потенціалом по праву займає Київ, який випереджає всіх за такими складовими: соціально-трудова, господарський, інноваційний, фінансовий та споживчий потенціал. Він також має найбільш розгалужену інфраструктуру і розвинену структуру ринкових інститутів. Разом із тим дуже низький рівень природно-сировинного потенціалу та високий екологічний ризик (викиди в атмосферу забруднюючих речовин більш ніж у 100 разів перевищують показники найбільш благополучної в цьому плані Херсонської області) знижують інвестиційну привабливість столиці.

Дніпропетровська, Донецька, Запорізька і Луганська області, які є найбільш промислово розвиненими, мають середній інвестиційний потенціал і підвищений ризик для вкладення інвестицій. Це обумовлено негативними регіональними тенденціями у фінансовому секторі, небезпечною криміногенною ситуацією, несприятливою екологічною обстановкою і наявністю підвищеного соціально-демографічного ризику.

Більшості регіонів України розраховувати на інвестування за рахунок власних коштів підприємств особливо не доводиться. По-перше, приблизно у половини з них частка прибуткових підприємств значно нижча середньої по країні. По-друге, в них посилюються проблеми у зв'язку із загальноукраїнським погіршенням економічної ситуації. Для багатьох інвестпроектів, спрямованих на споживчий ринок, важливо, наскільки платоспроможним є регіон.

Не менш стримуючим фактором є проблема забезпечення зарубіжних інвесторів інформацією про стан українського ринку інвестицій, обсягів інвестування, чинного законодавства та правового режиму функціонування іно-

земного капіталу, а також страхування та перестраховання, які відносно недавно почали свій розвиток у нашій країні і не є абсолютною гарантією захисту інтересів клієнтів. У цьому напрямі необхідно створити єдину систему, чітко налагоджену базу, яка буде містити реальну та достовірну інформацію.

Харківський регіон є одним із найпотужніших та інвестиційно привабливим в Україні. До чинників інвестиційного потенціалу Харківського регіону належать: вигідне географічне положення; розвинений транспортний комплекс; високий інтелектуально-трудова потенціал; диверсифікована структура промисловості; багатий природно-ресурсний потенціал. Іноземний капітал представлений практично у всіх провідних галузях регіону. Цьому сприяла особлива інвестиційна привабливість Харківського мегаполісу як найбільшого промислового, фінансового та наукового центру України. Крім того, до скасування в березні 2005 р. спеціального режиму інвестиційної діяльності, Харків як територія пріоритетного розвитку міг запропонувати іноземним інвесторам істотні податкові та митні пільги.

Перспектива науково-технічного розвитку регіонів багато в чому залежить від їх можливості та здатності створювати та використовувати нові технології. Харківський регіон є лідером машинобудування та одним із найпотужніших та інвестиційно привабливих в Україні. В регіоні сформований потужний тракторобудівний комплекс. Значне місце займають випуск енергетичного устаткування, літакобудування, верстатобудування, паливна, радіоелектронна, хімічна, фармацевтична, харчова та легка промисловість. Добре розвинена та різноманітна інфраструктура підсилює економічний потенціал регіону.

Слід зазначити, що, починаючи з 2006 р., у Харківському регіоні спостерігалась активізація експорту. Відмінною рисою було значне перевищення темпів зростання регіонального експорту над імпортом (причому навіть в умовах піку фінансової кризи у 2009 р.) та перевищення показників експортної діяльності над середньоукраїнськими [10].

Незважаючи на значний перелік переваг, існують проблемні аспекти, що гальмують розвиток інвестиційного процесу в регіоні та потребують негайного вирішення. Серед проблемних питань слід виділити такі: недостатня інформаційність щодо наявного ресурсного, трудового та інвестиційного потенціалу регіонів країни; законодавча невизначеність земельного питання, ускладнений доступ до земельних ресурсів; низька платоспроможність населення; недостатньо розвинена інфраструктура інвестиційної діяльності в регіоні; невизначеність більшості підприємств Харківської області щодо довгострокових орієнтирів і стратегій свого розвитку; дефіцит власних коштів, які потрібні для здійснення інноваційно спрямованих інвестиційних проєктів на підприємствах регіону.

Зараз посилюється міжрегіональна конкуренція за залучення іноземного капіталу. Проблема інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку залишається однією з найбільш складних як для України в цілому, так і для її регіонів. Одна з головних проблем, з якою стикається регіональний бізнес, полягає в обмежених можливостях внутрішніх заощаджень та нездатності окремих приватних інвесторів та бізнес-груп повною мірою компенсувати нестачу капіталу для продовження розвитку бізнесу. Тому залучення іноземного капіталу в регіон у такій ситуації є важливим завданням.

Для розвитку виробничого потенціалу необхідно розробити адекватний ринковим відносинам інвестиційний механізм, який органічно поєднає форми приватного та державного інвестування, забезпечить оптимізацію взаємозв'язків різних суб'єктів інвестиційної діяльності. Для реалізації цього потенціалу в області розроблено стратегію розвитку, яка чітко розставляє пріоритети в регіональній економіці.

Висновки. Таким чином, інвестиційний потенціал регіону – це сукупна можливість власних і залучених у регіон економічних ресурсів, які повинні забезпечувати, за наявності сприятливого інвестиційного клімату, інвестиційну діяльність з метою і в масштабах, визначених економічною політикою регіону.

Для досягнення високої інвестиційної привабливості Харківського регіону, а також для підтримки високого іміджу країни на міжнародній арені, необхідно провести ряд послідовних та виважених заходів із боку держави та уряду: знизити рівень політичного ризику, оскільки це є головним пріоритетом у прийнятті інвестиційних рішень; удосконалити законодавчу та податкову базу для залучення іноземного капіталу в сферу інвестицій, а також розробити та прийняти нові закони, які б поширювалися на всі форми власності; спростити реєстрацію та ліцензування, процедуру участі іноземних інвесторів у процесі приватизації державного майна; удосконалити митну політику, вжити заходів щодо стимулювання вільного переміщення товарів, послуг та капіталів, як всередині, так і за межами держави; розглянути можливість надання фінансової підтримки з боку держави. Для того, щоб інвестиційний клімат в регіонах та в Україні в цілому був більш привабливим, необхідно сконцентрувати зусилля на реалізації всіх конкурентних переваг регіонів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Геєць В. М. Економіка України: ключові проблеми і перспективи. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 1. С. 7–22.

2. Здренник В. С. Інвестиційний потенціал: сутність поняття та проблеми оцінки. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2016. Вип. 1 (1). С. 363–367.
3. Колтунович О. С. Механізми нарощення інвестиційного потенціалу інноваційно-технологічної модернізації окремих секторів економіки України. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 26. № 1. С. 28–31.
4. Шамота Г. М. Особливості інвестиційного потенціалу України на сучасному етапі розвитку економіки. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2015/26.pdf (дата звернення: 09.01.2019).
5. Бережна І. Ю. Теоретико-економічні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2010. № 6. С. 253–258.
6. Мармуль Л. О., Ксьонжик І. В. Інвестування інноваційного розвитку харчових і переробних підприємств: монографія. Миколаїв: ТОВ «Дизайн і поліграфія», 2011. 153 с.
7. Гришко І. Класифікація факторів впливу на інвестиційну привабливість вугледобувного підприємства. *Економічний аналіз*. 2013. Вип. 12. Ч. 3. С. 85–87.
8. Сидор Г. В., Давидовська Г. І., Інвестиційна привабливість регіонів. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 5. С. 184–188.
9. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України 2017. URL: <http://kiiis.com.ua/materials/pr/20172904/RIPR2017.pdf> (дата звернення: 09.01.2019).
10. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон: монографія / за ред. Ю. Г. Козака. Київ: Центр учб. літ., 2016. 240 с.

REFERENCES

1. Heiets, V. M. (2016). *Ekonomika Ukrainy: kliuchovi problemy i perspektyvy* [Economy of Ukraine: Key Problems and Prospects]. *Ekonomika i prohnozuvannia – Economics and Forecasting, 1*, 7–22 [in Ukrainian].
2. Zdrenyk, V. S. (2016). *Investytsiinyi potentsial: sutnist poniattia ta problemy otsinky* [Investment potential: the essence of the concept and problems of evaluation]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Ekonomika – Scientific herald of Uzhgorod University. Series: Economics, 1* (1), 363–367 [in Ukrainian].
3. Koltunovych, O. S. (2016). *Mekhanizmy naroshchennia investytsiinoho potentsialu innovatsiino-tekhnologichnoi modernizatsii okremykh sektoriv ekonomiky Ukrainy* [Mechanisms of increasing the investment potential of innovation and technological modernization of certain sectors of the economy of Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz – Economic analysis, 26* (1), 28–31 [in Ukrainian].
4. Shamota, H. M. (2015). *Osoblyvosti investytsiinoho potentsialu Ukrainy na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky* [Features of the investment potential of Ukraine at the present stage of economic development]. *Efektivna ekonomika – Effective economy, 11*. Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2015/26.pdf [in Ukrainian].
5. Berezhna, I. Yu. (2010). *Teoretyko-ekonomichni pidkhody do obgruntuvannia zmistu investytsiinoho potentsialu* [Theoretical and economic approaches to the substantiation

- of the content of investment potential]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo – State and regions. Series: Economics and Business*, 6, 253–258 [in Ukrainian].
6. Marmul, L. O., & Ksonzhyk, I. V. (2011). *Investuvannia innovatsiinoho rozvytku kharchovykh i pererobnykh pidpriemstv [Investing in Innovative Development of Food and Processing Enterprises]*. Mykolaiv: TOV «Dyzain i polihrafiia» [in Ukrainian].
 7. Hryshko, I. (2013). Klasyfikatsiia faktoriv vplyvu na investytsiinu pryvablyvist vuhledobuvnoho pidpriemstva [Classification of the factors influencing the investment attractiveness of the coal-mining enterprise]. *Ekonomichnyi analiz – Economic analysis*, 12 (3), 85–87 [in Ukrainian].
 8. Sydor, H. V., & Davydovska, H. I. (2015). Investytsiina pryvablyvist rehioniv [Investment attractiveness of regions]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable development of the economy*, 5, 184–188 [in Ukrainian].
 9. *Reitynh investytsiinoi pryvablyvosti rehioniv Ukrainy 2017 [Rating of investment attractiveness of regions of Ukraine 2017]* (2017). Retrieved from <http://kiis.com.ua/materials/pr/20172904/RIPR2017.pdf> [in Ukrainian].
 10. Kozak, Yu. H. (Ed.). (2016). *Zovnishnoekonomichna diialnist: pidpriemstvo-rehion [Foreign-economic activity: enterprise-region]*. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.01 2019 р.

Стаття пройшла рецензування 08.02.2019 р.

Стаття рекомендована до опублікування 14.02.2019 р.

Н. В. МОЖАЙКИНА

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії і міжнародної економіки Харківського національного університета городского хозяйства им. А. Н. Бекетова, Україна, г. Харьков

РЕГИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ И РЕАЛИЗАЦИИ ИНВЕСТИЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены региональные особенности формирования и реализации инвестиционного потенциала экономики Украины. Выделены основные факторы, которые осуществляют наибольшее влияние на предпочтения инвесторов, и составляющие инвестиционных рисков. Анализируются проблемные и сдерживающие факторы инвестиционного процесса. Обоснованы направления формирования инвестиционной политики как конкретного региона, так и экономики в целом.

Ключевые слова: инвестиционный потенциал региона, региональные факторы инвестиционной деятельности, инвестиционные риски, инвестиционная политика.

N. V. MOZHAYKINA

Ph. D. in Economics, Associate Professor of the Economic Theory and the international economy Department, A. N. Beketov Kharkiv National University urban economy, Ukraine, Kharkiv

REGIONAL PECULIARITIES OF FORMATION AND REALIZATION OF INVESTMENT POTENTIAL OF UKRAINE'S ECONOMY

Problem setting. The key to the stable economic development of the region is the realization of an effective investment policy on its territory. The development of investment processes in a particular region is largely determined by the state of its investment potential, the success of which has a positive impact on macroeconomic stability and economic development of the country.

Recent research and publication analysis. Problems of estimation of modern investment processes, state support for the formation and realization of investment potential were investigated in works by V. Geitsa, V. Sdrenyk, O. Koltunovich, G. Shamot and others. They determine the essence of investment potential and methodological provision for its evaluation as a stock of available investment resources. D. Leytne, T. Smokova and other foreign scientists and experts of Eurostat apply a cost-effective approach to assessing the level of investment of enterprises.

Paper objective. Despite the large number and high scientific and theoretical level of publications, a comprehensive approach to the study of investment conditions in the region is required in order to systematically evaluate the investment potential of the regional level, bringing it into an orderly system of interconnections

Paper main body. The achievement of the tasks is based on the integration of the efforts of the state and the business sector of the economy, accelerating the introduction of modern investment and financial mechanisms for attracting non-state and foreign capital into the field of science and technology.

Investment policy involves management of investment parameters of economic development, one of which is the investment potential.

Investment potential is a set of factors in production and capital applications available in the region. It takes into account the main macroeconomic characteristics, the saturation of the territory by factors of production (natural resources, labor, fixed assets, infrastructure, etc.), consumer demand and other indicators. In assessing the investment potential, it is also necessary to take into account many other factors, including infrastructure development of the territory, and the innovation potential, and intellectual potential of the population, and its resource component.

The investment attractiveness of the region is determined directly by the investment image, the dynamics of the region's economic development and investment risk. All factors can also be classified by the following features: the availability of investment resources, the objectivity of factors, the degree of variability.

Conclusion of the research. Ukrainian economy still has high investment potential, but rather modest starting positions, investment attractiveness of the country remains at a low level. In order to achieve high investment attractiveness, as well as to maintain a high image of the country on the international scene, it is necessary to conduct a series of consistent and well-considered measures by the state and the government. It is necessary to develop and adhere to the whole complex of these factors, to concentrate efforts on the implementation of all the competitive advantages of the regions of Ukraine.

Short Abstract for an article

Abstract. The article considers regional peculiarities of the formation and realization of the investment potential of the Ukrainian economy. The main factors that have the greatest impact on the advantages of investors and the components of investment risks are highlighted. The problem and deterrent factors of this process are analyzed. The directions of formation of the investment policy of the state, both the concrete region and the economy in general, are substantiated.

Key words: investment potential of the region, regional factors of investment activity, investment risks, investment policy.

Article details:

Received: 09 January 2019

Revised: 08 February 2019

Accepted: 14 February 2019

Рекомендоване цитування: Можайкіна Н. В. Регіональні особливості формування та реалізації інвестиційного потенціалу економіки України. *Економічна теорія та право*. 2019. № 1 (36). С. 89–103. DOI: 10.31359/2411-5584-2019-36-1-89.

Suggested Citation: Mozhaykina, N. V. (2019). Regionalni osoblyvosti formuvannia ta realizatsii investytsiinoho potentsialu ekonomiky Ukrainy [Regional peculiarities of formation and realization of investment potential of Ukraine's economy]. *Ekonomichna teoriia ta pravo – Economic Theory and Law*, 1 (36), 89–103. DOI: 10.31359/2411-5584-2019-36-1-89.